

EUROOPAN
KOMISSIO

UNIONIN ULKOASIOIDEN
JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN
KORKEA EDUSTAJA

Bryssel 22.7.2020
JOIN(2020) 13 final

YHTEINEN KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**HONGKONGIN ERITYISHALLINTOALUE:
VUOSIKERTOMUS 2019**

YHTEINEN KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

HONGKONGIN ERITYISHALLINTOALUE:

VUOSIKERTOMUS 2019

Tiivistelmä

Siitä lähtien, kun Hongkong vuonna 1997 palautettiin Kiinan kansantasavallalle, jäljempänä 'Kiina', Euroopan unioni (EU) ja sen jäsenvaltiot ovat seuranneet tiiviisti Hongkongin erityishallintoalueen poliittista ja taloudellista kehitystä. EU pitää kiinni ”yhden Kiinan” politiikasta ja tukee ”yksi maa, kaksi järjestelmää” -periaatetta ja sen täytäntöönpanoa. Euroopan parlamentille vuonna 1997 antamansa sitoumuksen mukaisesti komissio laatii vuosittain kertomuksen tilanteen kehittymisestä Hongkongissa. Tämä 22. vuosikertomus koskee kehitystä vuonna 2019.

Vuosi 2019 oli Hongkongille poikkeuksellisen haastava, kun lakiasäättävän neuvoston ensimmäisessä käsittelyssä 3. huhtikuuta 2019 olleet ehdotukset rikollisten luovuttamista koskevan lain muuttamiseksi johtivat jatkuviin levottomuuksiin. Laajat mielenosoitukset ja protestit väkivaltaisuuksineen, yliopistojen valtaukset, ilkivalta sekä häiriöt liikenneverkkojen, lentokentän ja arkielämän muiden osatekijöiden toiminnassa värittivät vuoden jälkipuoliskoa. Mielenosoittajilla oli viisi vaatimusta Hongkongin hallitukselle. Levottomuuksien taustalla vaikuttivat sekä poliittiset että sosioekonomiset syyt. Hallitus vastasi levottomuuksiin vetämällä pois luovutuslakia koskevan esityksen, säätämällä naamiokielttoa koskevan lain – vedoten poikkeustilatoimiin ensimmäistä kertaa sitten vuoden 1967 – ja käymällä protestiliikkeen kanssa melko rajallista keskustelua eri yhteisöjen välisen vuoropuhelun kautta. Väitteet poliisien väärinkäytöksistä saivat mielenosoittajat vaatimaan laaja-alaisen tutkintakomitea perustamista. Hongkongin hallitus kuitenkin kieltäytyi perustamasta tällaista riippumatonta komiteaa. Riippumaton poliisivalitusneuvosto (Independent Police Complaints Council, IPCC) tutkii useita väitettyjä väärinkäytöstopauksia. Sen oli määrä julkistaa alustava raportti vuoden 2020 alussa. IPCC:n toimivalta on kuitenkin kyseenalaistettu.

Marraskuussa käydyt aluevaalit sujuivat rauhanomaisesti, mikä antoi toivoa väkivaltaisuuksien hiipumisesta. Historiallisen korkea äänestysprosentti (71,2 %) osoitti, että hongkongilaiset pitävät demokraattisten oikeuksiensa käyttämistä tärkeänä. Vaalien jälkeen nähtiin pääasiassa rauhanomaisia joukkomielenosoituksia ja joitakin väkivaltaisuuksia, jotka jatkuivat vuoden loppuun asti.

EU kannustaa edelleen Hongkongin erityishallintoaluetta ja Kiinan keskushallintoa jatkamaan vaaliuudistusta Hongkongin perustuslain mukaisesti ja tavoittelemaan yhteisymmärrystä demokraattisesta, oikeudenmukaisesta, avoimesta ja läpinäkyvästä vaalijärjestelmästä. Yleinen äänioikeus antaisi Hongkongin hallitukselle laajemman tuen ja legitimitetin kansalaisten keskuudessa, mikä auttaisi sitä toteuttamaan Hongkongin taloudellisia tavoitteita ja ratkaisemaan sosioekonomisia haasteita. Jatkuvien mielenosoitusten yhteydessä ilmaistuun tyytymättömyyteen on vastattava vakuuttavalla ratkaisulla, joka takaa Hongkongin vakauden pitkällä aikavälillä.

Huoli ”yksi maa, kaksi järjestelmää” -periaatteen ja Hongkongin itsehallinnon rapautumisesta on kasvanut. Yleisesti ottaen Hongkongissa pidetään edelleen kiinni keskeisistä vapauksista, ja oikeusvaltioperiaate ja oikeuslaitoksen riippumattomuus ovat edelleen niiden tärkeimpiä takeita. Sananvapaudessa on kuitenkin ollut nähtävissä jossain määrin huolestuttavia

kehityskulkuja etenkin jatkuvien mielenosoitusten yhteydessä. Hongkongin korkein oikeus katsoi 18. marraskuuta antamassaan päätöksessä, että naamiokieltoa koskeva laki oli perustuslain vastainen. Tämän jälkeen Pekingistä ilmoitettiin, etteivät Hongkongin tuomioistuimet voi päättää Hongkongin lainsäädännön perustuslaillisuudesta tai sen yhteensopivuudesta Hongkongin perustuslain kanssa. Hongkongin tuomioistuinten toimivallan rajoittaminen tältä osin vaarantaisi paitsi Hongkongille annetun itsehallinnon myös sen oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen. Korruptiontorjuntajärjestelmä toimi edelleen tehokkaasti ja kestävästi.

Vuosi 2019 oli Hongkongille taloudellisesti vaikea, sillä sen bruttokansantuote supistui 1,2 prosenttia ja talousarvio oli alijäämäinen ensimmäistä kertaa 15 vuoteen. Tämä johtui pääasiassa ulkoisista tekijöistä, jotka olivat havaittavissa jo vuoden 2018 loppupuolella, kuten Kiinan talouden hidastuminen ja Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kauppasota. Vuoden 2019 jälkipuoliskolla koetut levottomuudet vaikuttivat ratkaisevasti etenkin matkailuun liittyvillä aloihin. Hongkongilla on merkittävät julkisen talouden varannot ja valuuttavarannot, joiden turvin se voi selvitä haastavassa toimintaympäristössä, varmistaa valuuttavakauden ja tukea yrityksiä. Hongkongin rahoitus- ja pankkisektorit ovat edelleen kestäviä ja erittäin kilpailukykyisiä. Tämän ansiosta Hongkong on yhä maailman suurin listautumisantien keskus ja se on myös kyennyt välttämään paniikkiratkaisusta johtuvan pääomapaon.

Taloudellinen tilanne ja levottomuudet ovat vaikuttaneet eri tavoin eurooppalaisyrityksiin Hongkongissa. Eurooppalaiset yritykset ovat pysyneet enimmäkseen odottavalla kannalla, vaikka ne ovatkin hyvin huolissaan poliittisesta umpikujasta, väkivallasta ja siitä ennennäkemättömästä paineesta, joka yrityksiin kohdistuu. Eurooppalaiset yritykset arvostavat Hongkongissa oikeusjärjestelmän vakautta, oikeuslaitoksen riippumattomuutta, perusoikeuksia ja -vapauksia sekä poliittisesta vaikutusvallasta vapaata liike-elämää, joita pidetään alueen kilpailukyvyn keskeisinä osatekijöinä. Näiden kilpailuvalttien menettäminen vähentäisi Hongkongin houkuttavuutta ja söisi sen etumatkaa muihin liike-elämän keskuksiin nähden.

EU antoi vuoden aikana useita Hongkongia käsitteleviä julkilausumia ja lausuntoja. EU:n tiedottaja antoi lausunnot 12. kesäkuuta, 1. heinäkuuta ja 13. elokuuta. EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja antoi EU:n puolesta kolme julkilausumaa: 17. elokuuta, 2. lokakuuta ja 18. marraskuuta. Julkilausumien mukaan on

- estettävä väkivalta
- käynnistettävä laajapohjainen ja osallistava vuoropuhelu sekä pantava merkille, että EU on halukas tukemaan niitä, jotka ovat valmiita ponnistelemaan jännitteiden lieventämiseksi ja aloittamaan tällaisen vuoropuhelun
- varmistettava keskeisten vapauksien kunnioittaminen
- aloitettava kattava tutkinta väkivallan ja voiman käytöstä sekä mielenilmausten perimmäisistä syistä.

Euroopan parlamentti keskusteli Hongkongin tilanteesta 18. heinäkuuta ja hyväksyi aiheesta päätöslauselman.

Poliittinen kehitys

Vuotta 2019 hallitsivat keskustelut **karkumatalla olevia rikoksentekejiä ja keskinäistä oikeudellista avunantoa rikosasioissa koskevasta lakiehdotuksesta** (Fugitive Offenders and Mutual Legal Assistance in Criminal Matters Legislation Bill), jäljempänä 'luovutusta koskeva lakiehdotus', sekä sen käynnistämistä joukkomielenosoituksista. Hongkongin turvallisuuspalvelu ehdotti tällaista lakia helmikuussa 2019 tarkoituksenaan helpottaa

rikoksentehtäjäiden luovuttamista Kiinaan, Taiwaniin ja muualle. Yksi ehdotetun uudistuksen perusteista oli se, ettei murhasta syytettyjen Hongkongin kansalaisten luovuttamiselle Taiwaniin ole oikeusperustaa.

Lainoppineet sekä yritysten ja kansalaisyhteiskunnan edustajat arvostelivat rankasti luovutusta koskevaa lakiehdotusta. Ehdotusta kritisoitiin pääasiassa siksi, että alkuperäisen lakiluonnoksen kattamien rikosten kirjo oli hyvin laaja, että luonnos ei sisältänyt säännöksiä ehdotettujen luovutusten riittävän valvonnan varmistamiseksi ja että Manner-Kiinan oikeusjärjestelmä ei taannut asianmukaisesti ihmisoikeuksien kunnioittamista ja oikeudenmukaista menettelyä. Hongkongin hallitus reagoi kritiikkiin tarkistamalla ehdotusta siten, että luovuttamiskelpoisten rikosten määrää laskettiin 46:sta 37:ään ja luovuttamiskelpoisiksi määritettiin rikokset, joista voidaan määritellä vähintään kolmen vuoden vankeusrangaistus. Ehdotuksen osakseen saama julkinen vastustus voimistui, mikä johti laajoihin mielenosoituksiin sekä kiivaisiin keskusteluihin lakiasäättävässä neuvostossa.

Hallinto vastasi kärjistyneeseen tilanteeseen kaventamalla lakiasäättävän neuvoston valtaa valvoa lainsäädäntöluonnosta. Lisätakeiden sisällyttäminen lakiehdotukseen ei vähentänyt julkista vastustusta sitä kohtaan. Civil Human Rights Front -kansalaisliikkeen (CHRF) mukaan miljoona ihmistä osallistui lakiehdotusta vastustavalle marssille 9. kesäkuuta. Hongkongin hallintojohtaja Carrie Lam ilmoitti 15. kesäkuuta, että lakiehdotuksen käsittelyä oli lykätty mutta ehdotusta ei ollut peruttu. Vastaava marssi järjestettiin myös 16. kesäkuuta, ja sille osallistui raporttien mukaan kaksi miljoonaa henkilöä. Kyseessä on siis suurin joukkokokoonkootuminen Hongkongin historiassa. Kumpikin marssi sujui rauhanomaisesti. Myöhemmin mielenosoitukset keskittyivät pääasiassa lakiasäättävän neuvoston rakennuksen ja hallituksen toimipaikkojen edustalle. Joukko mielenosoittajia tunkeutui lakiasäättävän neuvoston rakennukseen 1. heinäkuuta, mistä koitui huomattavaa vahinkoa. Rakennus oli tämän jälkeen suljettuna kolme kuukautta. Naamioitujen miesten väkivaltainen hyökkäys matkustajia kohtaan Yuen Longin julkisella rautatieasemalla aiheutti julkista paheksuntaa. Hyökkäys tehtiin luovutusta koskevaa lakiehdotusta vastustavan marssin jälkeen, kun mielenosoittajia oli kielletty menemästä Yuen Longin asemalle rangaistuksen uhalla. Poliisia arvosteltiin voimakkaasti siitä, ettei se puuttunut ajoissa tilanteeseen väkivallan torjumiseksi. IPCC tutkii tapausta.

Lakiehdotus peruttiin kokonaan ja muodollisesti vasta 23. lokakuuta. Kesäkuussa tehdyt osittaiset myönnytykset eivät hillinneet protesteja, ja mielenosoittajilla oli nyt viisi vaatimusta:

1. Lakiehdotus olisi vedettävä pois muodollisesti.
2. Olisi perustettava riippumaton tutkintakomitea selvittämään esimerkiksi poliisien väitettyjä väärinkäytöksiä levottomuuksien aikana.
3. Viranomaisten pitäisi lakata käyttämästä mielenosoituksista sanaa ”mellakka”, koska mellakointi on rikos, josta voidaan tuomita jopa kymmeneksi vuodeksi vankeuteen.
4. Pidätetyt olisi vapautettava.
5. Hallintojohtajan ja lakiasäättävän neuvoston vaaleissa olisi siirryttävä perustuslain mukaisesti yleisiin vaaleihin.

Taktiikka, jonka mukaan tällä hyvin organisoidulla protestiliikkeellä ei ole johtajaa, on kehittynyt protestien aikana. Säännöllisten luvallisten ja luvattomien mielenosoitusten ja marssien lisäksi Hongkongin liikennejärjestelmän toiminta on keskeytetty toistuvasti. Hongkongin kansainvälisellä lentokentällä kesäkuun ja syyskuun välisenä aikana järjestetyt laajat istumamielenosoitukset ja protestit häiritsivät pahasti lentokentän toimintaa ja johtivat terminaaleihin pääsyn rajoittamiseen. Erityisesti joukkoliikenneverkosto on ollut häiriöiden ja ilkivallan kohteena, sillä mielenosoittajien väitteiden mukaan sen operoinnista vastaava

konserni on tukenut hallitusta mielenosoitusten estämisessä esimerkiksi sulkemalla mielenosoituspaikkojen lähellä olevia asemia. Ilkivallan kohteeksi joutuivat myös yritysketjut, joiden omistajien tai johdon katsottiin suhtautuvan myötämielellisesti Kiinaan.

Säännöllinen ja vakava väkivalta, kuten polttopullojen ja muiden esineiden heittäminen, on leimannut osaa mielenosoituksista. Joidenkin protestiliikkeen osallistujien radikalisoituminen aiheuttaa huolta. Poliisi on turvautunut usein kyynelkaasuun, kumiluoteihin sekä hernepussiammukseen. Myös kovia ammuksia on käytetty. Vuoden aikana löydettiin myös useita kotitekoisia räjähteitä. Marraskuussa yksi mielenosoittaja loukkaantui vakavasti poliisin ammuttua häntä vatsaan, toinen mielenosoittaja kuoli pudottuaan parkkihallin katolta ja yksi mies haavoittui, kun hänet sytytettiin tuleen hänen riitaututtua mielenosoittajien kanssa.

Lainvalvontaviranomaisten ylilyönneistä ja väärinkäytöksistä on esitetty **lukuisia väitteitä**. Joistakin tällaisista väärinkäytöksistä on kuvamateriaalia. IPCC tutkii kyseisiä väitteitä, ja sille on annettu tehtäväksi laatia julkinen raportti virkavallan toimista mielenosoitusten hallitsemiseksi vuoden 2020 alkuun mennessä. Monet protestiliikkeen jäsenistä eivät luota IPCC:hen. Sen uskottavuus kärsi, kun hallituksen syyskuussa 2019 nimittämä kansainvälinen viiden hengen asiantuntijaryhmä astui sivuun. Ryhmään kuuluneet asiantuntijat ilmoittivat julkisesti, ettei IPCC:llä ole tutkinnan vaatimaa toimivaltaa ja valmiuksia. IPCC:n väliraportin julkaisuajankohtaa on lykätty siihen asti, että laillisuusvalvonnassa selvitetään, onko IPCC:llä riittävä toimivalta levottomuuksiin liittyvän tutkinnan tekemiseen.

Marraskuussa **mielenosoittajat valtasivat yliopistokampuksia**. Hongkongin kiinalaisen yliopiston ja polyteknisen yliopiston alueella oli väkivaltaisia yhteenottoja mielenosoittajien ja poliisin välillä, ja niiden tilat olivat vallattuina useiden päivien ajan. Useita henkilöitä loukkaantui ja lukuisia pidätettiin. Moni merkittävä kansalaisyhteiskunnan edustaja, joista osa on ollut perinteisesti lähellä Pekingiä, pyrki toimimaan sovittelijana poliisien ja mielenosoittajien välillä ja siten varmistamaan joidenkin mielenosoittajien turvallinen kulkeminen. Jotkut toivat esiin suuren huolen polyteknisessä yliopistossa kiireellistä hoitoa antaneiden lääkäreiden ja sairaanhoitajien pidätyksistä ja kaltoinkoittelusta. Huomiota kiinnitettiin siihen, että tällaisten toimien takia loukkaantuneet mielenosoittajat eivät uskaltaneet hakeutua hoitoon ja että ne olivat humanitaaristen normien vastaisia. Tiloihin kohdistuneiden vahinkojen ja tulehtuneen ilmapiirin vuoksi yliopistojen lukukaudet ovat jääneet lyhyiksi ja yliopistoissa on turvauduttu etäopiskeluun. Marraskuussa pidetyt aluevaalit rauhoittivat tilanteen joulukuuksi, ja joukkomielenosoitukset ja marssit palautuivat pääosin väkivallattomiksi. Poliisi osoitti sallivansa kokoontumiset aiempaa useammin, ja CHRF sai luvan järjestää ensimmäisen marssin sitten elokuun. Protestiliikkeellä on edelleen laaja tuki takanaan: sallittujen marssien osallistujamäärä on pysynyt merkittävänä, ja YK:n kansainvälisen ihmisoikeuspäivän kunniaksi 8. joulukuuta järjestetyille marssille osallistui CHRF:n arvioiden mukaan 800 000 henkilöä.

Hongkongin hallitus on reagoinut pitkittyneisiin levottomuuksiin muun muassa turvautumalla laajakantoisiin poikkeustilavaltuuksiin, jotka otettiin käyttöön siirtomaavallan ajalla. Lokakuussa hallintojohtaja esitti lakiasäättävässä neuvostossa, että vuonna 1922 annetun poikkeustilamääräyksen nojalla annettaisiin asetus naamioiden kieltämisestä julkisissa kokoontumisissa. Sen oli määrä tulla voimaan 5. lokakuuta. Tätä valtaa käytettiin ensimmäistä kertaa vuoden 1967 jälkeen. Ehdotus sai tukea monelta vallassa olevan poliittisen siiven edustajalta, mutta se sai osakseen myös tiukkaa kritiikkiä yksilönvapauksien rajoittamisesta, täytäntöönpanon mahdollisuudesta ja lainsäätäjien valvontavallan puuttumisesta.

Ehdotusta koskevien oikeustoimien johdosta Hongkongin korkein oikeus totesi 18. marraskuuta, ettei kyseinen asetus ollut Hongkongin perustuslain mukainen ja että siinä säädetty oikeuksien rajoitukset olivat kohtuuttomia hallituksen ajamiin tavoitteisiin nähden. Asiassa odotetaan vielä ylimmän muutoksenhakutuomioistuimen ratkaisua.

Toistaiseksi ainut **eri yhteisöt kattava julkinen vuoropuhelu** järjestettiin 26. syyskuuta. Sen yhteydessä 150 suuren yleisön edustajaa esitti tiukkoja kysymyksiä Carrie Lamille. Poliitiikan innovointi- ja koordinaatioministeriöön on perustettu vuoropuhelusta vastaava toimisto (Dialogue Office), jonka tehtävänä on ohjata kyseistä vuoropuhelua. Hongkongin kansainväliset kumppanit EU mukaan luettuna ovat kannustaneet tiivistämään vuoropuhelua jännitteiden purkamiseksi. Myös kansalaisyhteiskunta on pyrkinyt edistämään vuoropuhelua.

Yhdysvaltain kongressi hyväksyi 21. marraskuuta **Hongkongin ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan lain** (US Hong Kong Human Rights and Democracy Act) sekä Hongkongin suojelua koskevan lain. Kiinan kansantasavallan hallitus ja Hongkongin hallinto arvostelivat toimea ankarasti. Monet protestiliikkeen jäsenet suhtautuivat siihen kuitenkin myönteisesti. Ensin mainitun lain mukaisesti Hongkongin itsehallinnon toteutumista arvioidaan säännöllisesti Yhdysvaltain Hongkongille myöntämän kaupallisen suosituimmuusaseman näkökulmasta. Siinä säädetään myös mahdollisista seuraamuksista henkilöille, jotka loukkaavat ihmisoikeuksia Hongkongissa. Jälkimmäisessä laissa kielletään tiettyjen lainvalvontavälineiden vienti Hongkongiin.

Aluevaltuustovaalit pidettiin 24. marraskuuta, vaikka jotkut protestiliikkeen jäsenistä pelkäsivät, että niitä lykättäisiin levottomuuksien takia. VäkivaltaisuuDET häiritsivät vaalikampanjaa, kun jotkut ehdokkaat joutuivat fyysisten hyökkäysten kohteeksi ja puolueen toimitiloissa tehtiin ilkivaltaa. Itse vaalit sujuivat kuitenkin rauhallisessa ilmapiirissä, ja äänestysprosentti oli ennätykselliset 71,2 prosenttia. Demokratialiikkeen edustajat saivat 452 paikasta 395 ja ottivat voiton 17:ssä kaikkiaan 18 aluevaltuustosta. Aluevaltuuston neuvoa-antava ja poliittinen valta on vain vähäinen, vaikka ne valvovat huomattavia talousarvioita. Aluevaltuustojen edustajat valitsevat hallintojohtajan valitsevan vaalilautakunnan 1200 jäsenestä 117, ja demokratialiikkeen ryhmä on vaalilautakunnassa aiempaa vahvempi. Seuraava hallintojohtaja on määrä valita vuonna 2022.

Jatkuvat levottomuudet ja hallituksen reaktiot niihin ovat verottaneet kansalaisten tukea hallinnolle. Lokakuussa julkaistun yleisen mielipidetiedustelun mukaan hallintojohtajaan tyytyväisten osuus oli laskenut ennätyksellisen alhaiselle tasolle 20,2 prosenttiin. Muut vuoden loppupuolella tehdyt kyselyt osoittivat, että protestit olivat vaikuttaneet haitallisesti kansalaisten viranomaisia kohtaan kokemaan luottamukseen.

EU antoi vuoden aikana useita lausuntoja ja julkilausumia tilanteen kehittymisestä Hongkongissa. Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja, jäljempänä 'korkea edustaja', antoi EU:n puolesta julkilausumat 18. marraskuuta, 2. lokakuuta ja 17. elokuuta. Lisäksi korkea edustaja antoi 17. elokuuta yhteisen lausunnon Kanadan ulkoministerin kanssa. Korkean edustajan tiedottaja antoi lausunnot 13. elokuuta, 1. heinäkuuta ja 12. kesäkuuta. Euroopan parlamentissa käytiin kiireellinen keskustelu Hongkongin tilanteesta 18. heinäkuuta, ja se hyväksyi aiheesta myös päätöslauselman. Hongkongin tilanteeseen viitattiin myös EU:n lausunnoissa YK:n yleiskokouksen kolmannelle komitealle ja YK:n ihmisoikeusneuvostolle.

Oikeudet, vapaudet ja yhtäläiset mahdollisuudet

Itsemääräämisoikeuden ja itsenäisyyden ajaminen johti edelleen vaaleista poissulkemiseen. Demosistō-puolueen pääsihteerä Joshua Wongia estettiin asettumasta

ehdolle 24. marraskuuta pidetyissä aluevaaleissa. Hän oli kaikkiaan 1 098:sta alue-edustajan paikkaa tavoitelleesta ehdokkaasta ainut, joka hylättiin. Kolmessa viranomaisille kirjoittamassaan kirjeessä sekä vaalilautakunnan puheenjohtajan esittämiin kysymyksiin antamissaan vastauksissa Joshua Wong otti etäisyyttä itsenäisyydelle aiemmin antamaansa tukeen. Vaalilautakunnan puheenjohtaja väitti ehdokkuuden epäämistä koskevassa selityksessä, ettei Wong tai Demosistō kumpikaan ollut aidosti muuttanut kantaansa itsenäisyyden suhteen.

Hongkongin korkein oikeus käsitteli syyskuussa 2019 Agnes Chow'n tapausta. Chow'ta oli estetty asettumasta ehdolle lakiasäättävän neuvoston vuonna 2018 pidetyissä täytevaaleissa sillä perusteella, että hän kuului itsemääräämisoikeutta ajavaan Demosistō-puolueeseen. Korkein oikeus hyväksyi Chow'n vetoomuksen sillä menettelyllisellä perusteella, ettei Chow'lle ollut annettu oikeudenmukaista mahdollisuutta vastata väitteeseen, jonka mukaan hän ei noudattaisi perustuslakia. Tuomari totesi, että tapauksessa oli ”loukattu yleisen oikeustajun tai menettelyn oikeudenmukaisuuden periaatetta”. Hän lisäsi kuitenkin päätöksessään, ettei itsemääräämisoikeuden tai itsenäisyyden ajaminen ole perustuslain mukaista.

Tiedotusvälineet, mukaan lukien verkkomediat, ovat Hongkongissa edelleen monimuotoisia, ja ne saavat edelleen toimia varsin vapaasti. Joihinkin tiedotusvälineisiin kohdistettu poliittiset vaikuttamisyrietykset ja itsesensuuri aiheuttavat kuitenkin huolta. Esiin on tuotu myös muita ongelmia, kuten väitteet toimittajien ottamisesta maalitauluiksi, esimerkiksi poliisin käyttämä väkivalta mielenosoitusten aikana, sekä toimittajien estäminen tekemästä työtään levottomuuksien yhteydessä. Esimerkiksi Kiinan ulkomaisten kirjeenvaihtajien yhdistys ja Hongkongin toimittajajärjestö ovat antaneet lausuntoja¹ aiheesta. Toimittajat ilman rajoja -järjestö sijoitti Hongkongin maailman lehdistönvapausindeksissä sijalle 73.

Yleisesti ottaen **kokoontumisvapautta** kunnioitettiin tämän yleisen järjestyksen kannalta vaikean vuoden aikana, ja viranomaiset antoivat luvan monille julkisille kokoontumisille ja marsseille. Väkivallan voimistuttua kokoontumisia koskevia lupia alettiin yhä useammin evätä turvallisuussyistä. Tämän seurauksena järjestettiin yhä enemmän laittomia kokoontumisia, joihin liittyy riski mielenosoittajien ja poliisin välisistä yhteenotoista.

Hlbt-henkilöiden oikeudet Tasa-arvokomission uusi puheenjohtaja Ricky Chu Man-kin on kertonut pyrkimyksistä edistää syrjinnän vastaisia toimenpiteitä hlbt-henkilöiden oikeuksien suojelemiseksi. Nykyinen tasa-arvolainsäädäntö kattaa ainoastaan sukupuolta, vammaisuutta, rotua ja perheasemaa koskevat näkökohdat. Hlbt-aktivistit ovat saattaneet tuomioistuinten käsiteltäviksi asioita, joiden ansiosta lakiuudistukset ovat edenneet jonkin verran. EU:n edustusto osallistui yhdessä muiden lähetystöjen kanssa vuotuisen hlbt-kulkueeseen.

Hongkong jatkoi ponnistelujaan **ihmiskaupan** torjumiseksi. Se on myös laatinut tätä varten toimintasuunnitelman. Mahdollisten uhrien seulomisen kaltaisiin toimenpiteisiin kohdennetaan koko ajan lisää resursseja. Hongkongin toteuttamien toimien heikkoutena on pidetty sitä, että ihmiskauppaa torjutaan usealla erillisellä lailla yhden yhtenäisen säädöksen sijasta. EU ja Hongkong jatkoivat tiivistä yhteistyötä tällä saralla. Ihmiskaupasta keskusteltiin marraskuussa EU:n ja Hongkongin vuotuisen rakenteellisen vuoropuhelun yhteydessä. EU:n teknisen avun ohjelmasta (TAIEX) rahoitettu neljäs vuotuinen ihmiskaupan torjuntaa

¹ Molemmat ovat antaneet väkivaltaa koskevia lausuntoja, jotka ovat kaikki luettavissa osoitteessa https://www.fcchk.org/fcc-statements/?wpv_aux_current_post_id=1532&wpv_view_count=861-TCPID1532&wpv_paged=2

käsitlevä EU:n ja Hongkongin yhteinen työpaja järjestettiin 12. ja 13. joulukuuta. Työpajassa käsiteltiin kummankin osapuolen kannalta tärkeitä aiheita, kuten kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä sekä lapsikauppaa.

Ulkomaisten kotityöntekijöiden tehokkaan oikeussuojan varmistamisessa on edelleen puutteita. Kyseisiin työntekijöihin ei sovelleta lakisääteistä vähimmäispalkkaa, heidän on asuttava työnantajansa luona ja heidän on löydettävä karkottamisen uhalla uusi työpaikka kahden viikon kuluessa aiemman työsopimuksen päättymispäivästä. Hongkongin hallitus on toteuttanut joitakin toimia tilanteen korjaamiseksi. Esimerkkinä voidaan mainita erityisen puhelinalueen perustaminen neuvoa ja apua tarvitseville ulkomaisille kotityöntekijöille. Ulkomaisia kotityöntekijöitä koskevaa seulontaa on myös lisätty ihmiskauppa- ja pakkotyötapausten tunnistamiseksi. EU:n Hongkongin-edustusto järjesti 15. syyskuuta Hongkongin kiinalaisessa yliopistossa ulkomaisten kotityöntekijöiden oikeuksia käsittelevän elokuvanäytöksen ja paneelikeskustelun.

Köyhyys ja epätasa-arvo ovat edelleen todellisia huolenaiheita: noin 20 prosenttia väestöstä elää köyhyysrajan alapuolella. Vain harva voi ostaa asunnon näiltä maailman kalliimmilta kiinteistömarkkinoilta, ja lähes 45 prosenttia väestöstä asuu vuokralla. Hallintojohtaja ilmoitti 16. lokakuuta pitämässään linjapuheessa useista toimenpiteistä sosioekonomisten epäkohtien poistamiseksi.

Korruptiontorjuntajärjestelmä toimi edelleen tehokkaasti ja kestävästi. Hongkongissa läpinäkyvyyden ja korruptionvastaisten toimien normit ovat korkeat. Viranomaiset, poliittiset johtajat ja yritysmaailman merkkihenkilöt ymmärtävät, että avoimuus on ensiarvoisen tärkeää, jotta Hongkong voisi säilyttää asemansa vahvana kansainvälisenä liiketoimintakeskuksena.

Taloudellinen kehitys

Hongkongin talous heikkeni merkittävästi vuonna 2019: BKT supistui 1,2 prosenttia. Vuonna 2018 alkanut talouden laskusuhdanne jatkui vuoden alkupuoliskolla, ja BKT kasvoi vuositasolla vain 0,6 prosenttia. Hongkongin riippuvaisuus kaupasta ja kansainvälisestä rahoituksesta sekä sen asema Kiinan ja muun maailman välisenä siltana kaupan, liike-elämän ja rahoituksen alalla tekee siitä erityisen haavoittuvan suhteessa ulkoisiin vastoinkäymisiin ja Manner-Kiinan kehitykseen. Kesäkuussa alkaneiden levottomuuksien seurauksena Hongkongin talous vaipui taantumaan ja sen BKT supistui 2,8 prosentilla vuoden jälkipuoliskolla.

Vuoden 2019 loppuun tultaessa Hongkongin **talousarvio oli kääntynyt alijäämäiseksi ensimmäisen kerran 15 vuoteen**. Tämä johtui maakauppojen ja verotulojen laskusta sekä menojen kasvusta. Syyskuussa Fitch laski Hongkongin luottoluokituksen tasolle AA (aiemmin AA+) ja katsoi sen talousnäköymien olevan kielteiset. Myös Moody's muutti Hongkongin talousnäköymät kielteisiksi. Tämänkin jälkeen erityishallintoalueen luottoluokitus pysyi kuitenkin vakaasti investointiluokassa. Hongkongilla on myös valtavat julkisen talouden varannot, joiden osuus on noin 40 prosenttia Hongkongin BKT:stä.

Haastava toimintaympäristö Hongkongin ulkopuolella vaikutti kielteisesti Hongkongin **ulkomaankauppaan**. Tavaroiden vienti laski 4,1 prosenttia ja tuonti 6,5 prosenttia vuoden aikana. Tällä oli vuorostaan heijastusvaikutuksia kaupankäyntiin liittyviin palveluihin, joiden osuus Hongkongin työpaikoista ja BKT:stä on noin 20 prosenttia. Myös **vähittäismyynti romahti** vuoden jälkipuoliskolla levottomuuksien takia: vuositasolla lasku oli 11,1 prosenttia. Ulkomaankauppa, vähittäismyynti ja BKT:n kasvu olivat alkaneet hidastua jo vuonna 2018,

joten talouden kehitys oli heikkenemässä jo kauan ennen kesäkuussa alkaneita levottomuuksia.

Yksi levottomuuksien näkyvimmistä seurauksista on ollut **matkailijoiden määrän väheneminen**. Matkailijoiden määrä vähentyi kesäkuun jälkeen 39 prosenttia. Yleensä noin 80 prosenttia matkailijoista tulee Manner-Kiinasta ja heidän osuutensa kaupungin kokonaisvähittäismyynnistä on suurin piirtein 40 prosenttia etenkin ylellisyystuotteiden kaupassa. Vähittäismyynnin ohella matkailijoiden määrän lasku vaikutti suuresti majoitus- ja ravitsemusalalla sekä liikennealalla.

Talouden supistumisesta huolimatta **työttömyys** kasvoi vain hieman: vuoden 2018 viimeisellä neljänneksellä mitatusta 2,8 prosentista 3,3 prosenttiin vuoden 2019 vastaavana ajankohtana. Työmarkkinoihin kohdistuvat paineet saattavat kuitenkin kasvaa, jos talous ei ala elpyä. Inflaatiokehitys pysyi hallinnassa, sillä vuoden 2019 kuluttajahintainflaatio oli 3 prosenttia.

Kiinteistöjen hinnat laskivat maaliskuun ja joulukuun välisenä aikana 4,5 prosenttia, mutta vahvan alkuvuoden ansiosta hinnat nousivat lopulta 5,4 prosenttia vuositasolla. Hongkong on yhä yksi maailman kalleimmista kaupunkikeskuksista asunnonostajalle. Julkisen vuokra-asunnon odotusaika on pidentynyt 5,4 vuoteen.

Rahoitusala on selvinnyt muita talouden aloja paremmin. Se on kuitenkin hyvin altis Kiinan ja koko alueen kehitykselle ja paikallisen toiminnan merkitys on vähäinen. Näin ollen rahoitusalaan ei ole täysin säästynyt taantuman vaikutuksilta. Listautumisantien määrä laski kolmannella vuosineljänneksellä mutta alkoi elpyä syyskuussa. Tähän vaikutti esimerkiksi laajalti julkisuutta saanut Alibaban listautuminen uudelle markkinapaikalle. Vuositasolla Hongkong onnistui jopa säilyttämään asemansa maailman johtavana listautumisantien keskuksena. Päivittäinen liikevaihto markkinoilla laski kuitenkin 18,9 prosenttia edellisestä vuodesta, ja Hang seng -indeksi jäi muiden tärkeimpien indeksien taakse. Manner-Kiinan kehitys sekä Yhdysvaltain ja Kiinan väliset kauppajännitteet vaikuttivat merkittävästi osakemarkkinoiden kehitykseen. Pankkiala pysyi silti vakaana ja pankkien pääoma- ja maksuvalmiustasot ylittivät kansainväliset standardit. Hongkongilla on myös valtavat valuuttavarannot. Tämä tukee Hongkongin dollarin valuuttakatetta, joten Hongkong vältti suurimmaksi osin paniikinomaisen pääomapaon.

Hongkong jatkoi profiloitumista **vihreän rahoituksen** alueellisena keskuksena omaisuudenhoitotoiminnan ja hallituksen vihreää rahoitusta tukevan politiikan kautta. Toukokuussa 2019 se keräsi miljardi Yhdysvaltain dollaria laskemalla liikkeeseen ensimmäisen dollarimääräisen valtion vihreän joukkovelkakirjalainan. Vuonna 2019 Hongkongin viranomaiset keskittyivät myös markkinainfrastruktuurin parantamiseen (esim. kehittämällä rahoituslaitosten vihreään rahoitukseen liittyvää kapasiteettia).

Tilintarkastusta uudistettiin vuonna 2019 siten, että tilintarkastajien toimia sääntelevässä riippumattomassa valvontaelimessä (Financial Reporting Council, FRC) tehtiin uudelleenjärjestelyjä ja siirtymistä itsesääntelystä riippumattomaan valvontaan edistettiin kansainvälisten standardien täyttämiseksi. Hongkongin arvopaperimarkkinoiden valvontaviranomainen SFC otti marraskuussa 2019 käyttöön uuden sääntelytavan **virtuaalisia arvopaperikauppapaikkoja** varten. Sääntely perustuu nyt vapaaehtoisuuteen. Toimilupa myönnetään vain sellaisille toimijoille, jotka täyttävät korkeat sääntelystandardit. **Nopeutettua maksujärjestelmää** kehitettiin edelleen liittämällä yhteen eri pankkien verkkokukkarot ja ulottamalla toiminta myös renminbimääräisiin maksuihin. Verkkokukkaropalveluja tarjotaan myös Manner-Kiinassa, mutta yhteenliittäminen ei vielä ole mahdollista.

Hongkongin hallituksen toimista talouden tukemiseksi voidaan mainita, että Hongkongin rahapoliittinen viranomais (HKMA) seurasi Yhdysvaltain keskuspankkia ja laski korkoja useaan otteeseen vuoden aikana. Myös vastasyklisiä pääomapuskuria laskettiin lokakuussa 2,5 prosentista 2 prosenttiin pankkien luotonannon tukemiseksi. Verotuksen alalla hallitus toteutti useita tukitoimenpiteitä, joiden yhteenlaskettu arvo oli 30 miljardia Hongkongin dollaria (3,5 miljardia euroa). Pää tavoitteita olivat kotitalouksien taloudellisen taakan lievittäminen, pk-yritysten tukeminen ja liikenne- ja matkailualan elvyttäminen. Tarkkailijoiden mielestä toimenpiteet eivät olleet riittäviä, koska niiden osuus BKT:stä oli vain yksi prosentti. On syytä todeta, että marraskuussa IMF ohjeisti Hongkongia lisäämään julkisia menoja talouden tukemiseksi ja rakenteellisiin haasteisiin tarttumiseksi (asuntopula, palkkaerot jne.).

Hallintojohtaja painotti lokakuussa pitämässään **vuoden 2019 linjapuheessa** asumista ja hyvinvointia. Hyvinvoinnin osalta toimet perustuvat osittain aiemmin ilmoitettuihin tukipaketteihin, mutta ne sisältävät myös uusia toimenpiteitä. Asumisen alalla merkittävin ehdotus oli se, että sellaiset tiheään asumiseen kaavoitetut alueet, joille ei ole vielä laadittu tarkempaa rakennuskaavaa, otettaisiin maan uudelleenkäytöstä annetun määräyksen (Lands Resumption Ordinance) nojalla takaisin rakennuttajilta ja osoitettaisiin julkiseen asuntotuotantoon.

Eurooppalaiset yritykset olivat koko vuoden 2019 lähinnä odottavalla kannalla. Yhdysvaltain ja Kiinan välinen kauppasota ja maailmankaupan heikko tilanne vaikuttivat olennaisesti niihin yrityksiin, jotka hyödyntävät Hongkongia alueellisena keskuksena Aasian ja Tyynenmeren alueella. Paikalliseen myyntiin keskittyneiden yhtiöiden suurin huolenaihe olivat levottomuudet, jotka vaikuttivat erityisesti vähittäiskauppaan (kuten ylellisyystuotteiden myyntiin) sekä majoitus- ja ravitsemusalaan. Myynti väheni huomattavasti kyseisillä aloilla. Pääasiallinen syy tähän oli jyrkkä lasku matkailijoiden määrässä ja kuluttajien rahankäytössä. Jotkut yritykset päättivät supistaa toimintaansa. Jos tilanne ei parane, yhtiöiden on mahdollisesti toteutettava lisätoimenpiteitä.

Sittemmin peruutettu lakiehdotus rikollisten luovuttamisesta sekä siihen liittyvä säädösmenettely aiheuttivat suurta huolta eurooppalaisyritysten yhteisössä. Levottomuuksien kiihtyessä eurooppalaiset yritykset tuomitsivat yksiselitteisesti väkivallan. Samalla ne kuitenkin ilmaisivat vakavan huolensa poliittisesta umpikujasta ja sen vaikutuksista Hongkongin liiketoimintaympäristöön.

Poliittisen painostuksen kasvaminen ja puuttuminen yritysten normaaliin toimintaan olivat uusia ilmiöitä Hongkongissa vuonna 2019. Yritysyhteisö seurasi tätä kehitystä yleisesti ottaen huolestuneena. Hongkongin operatiivinen tehokkuus sekä sen asema ensisijaisena Manner-Kiinan ulkopuolisena rahoituskeskuksena, laaja itsemääräämisoikeus, oikeuslaitoksen riippumattomuus ja oikeusvaltioperiaatteen laaja-alainen noudattaminen nähdään olennaisina kilpailuvaltteina. Jos Hongkong menettäisi yhdenkin noista kilpailueduista, se ei olisi enää yhtä houkutteleva kansainvälisenä liike-elämän keskuksena.

Kauppa ja muut politiikan alat

Maaliskuussa Hongkong allekirjoitti **vapaakauppasopimuksen** Australian kanssa. ASEAN-valtioiden kanssa (vuonna 2017) allekirjoitettu vapaakauppasopimus tuli voimaan vuonna 2019 Laosin, Myanmarin, Singaporen, Thaimaan, Vietnamin ja Malesian osalta. Hongkong ilmoitti myös julkisesti aikomuksestaan liittyä alueelliseen kattavaan talouskumppanuuteen ja neuvotella uusista vapaakauppasopimuksista esimerkiksi Thaimaan kanssa sekä Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa sitten, kun se on eronnut EU:sta. Uusia

investointien edistämistoimia tai investointisuoja koskevia sopimuksia ei tehty vuonna 2019. Neuvottelut ovat kuitenkin käynnissä Venäjän, Iranin ja Turkin kanssa.

Tutkimuksen ja innovoinnin edistäminen on edelleen Hongkongin hallituksen ensisijainen tavoite: linjapuheessaan hallintojohtaja ilmoitti useiden innovaatioita ja teknologiaa koskevien tukijärjestelmien uudistamisesta. Tukeakseen innovointia Hongkong otti käyttöön myös oman järjestelmän patenttien myöntämiseksi. Myös rahoitusalan innovointia tuetaan. Tavoitteena on tehdä Hongkongista johtaja rahoituspalvelujen tarjonnassa hyödynnettävän teknologian (nk. FinTech-ala) alalla. Vuonna 2019 kaupungissa myönnettiin jo kahdeksas toimitilupa virtuaalipankkitoiminnan harjoittamiseen sekä laskettiin liikkeelle ensimmäinen erä vihreitä valtion joukkovelkakirjalainoja yhteensä 1 miljardin Yhdysvaltain arvosta².

Ympäristönsuojelu ja hiilestä irtautuminen aiheuttivat edelleen suuria haasteita Hongkongissa vuonna 2019. Jätteen alalla hallitus toteutti toimia muovipillien ja solumuovista tehtyjen elintarvikepakkausten käytön vähentämiseksi pääasiassa hallituksen henkilöstöä palvelevissa toimitiloissa. Pitkään käsittelyssä ollutta jätemaksujärjestelmää, jonka lakiasäätävä neuvosto esitteli marraskuussa 2018, puolestaan odotetaan yhä. Ainut merkille pantava suunnitelma jätemäärän kasvuun varautumiseksi kaupungissa liittyy energiaa tuottavan jätteenpolttolaitoksen rakentamiseen. Jätteen vähentämiseen, hyötykäyttöön ja kierrätykseen tähtääviä toimintapolitiikkoja ja välineitä ei juurikaan ole. Saasteiden alalla merkittävä edistysaskel oli se, kun tammikuussa 2019 tuli voimaan asetus, jonka mukaan Hongkongin aluevesillä liikenneväylien alusten käyttämän polttoaineen rikkipitoisuus saa olla korkeintaan 0,5 prosenttia. Hongkong aloitti myös hiilestä irtautumista koskevan kuulemisen, jonka avulla on tarkoitus laatia pitkän aikavälin strategia Hongkongin vapauttamiseksi hiilestä.

Suhteet Hongkongin ja Manner-Kiinan välillä

Jatkuvat mielenosoitukset ovat vaikuttaneet merkittävästi Hongkongin ja Manner-Kiinan välisiin suhteisiin. Kiinan kansantasavallan hallitus on tukenut julkisesti viranomaisien voimankäyttöä mielenosoittajia vastaan. Se on myös väittänyt – ilman selkeää näyttöä – että Hongkongin itsenäisyyttä ajavat käyttävät mielenosoituksia välineenään ja että ulkovallat ovat lietsooneet levottomuuksia. Manner-Kiina on pitänyt esillä sosioekonomisia epäkohtia pääasiallisena syynä kansalaisten tyytymättömyyteen. Presidentti Xi Jinping on nimennyt väkivallan ”selkeäksi haasteeksi” ”yksi maa, kaksi järjestelmää” -tavoitteelle.

Pelot siitä, että ”yksi maa, kaksi järjestelmää” -periaatteen mukainen Hongkongin laaja itsemääräämisoikeus murenee, ovat voimistuneet.

Tiedotusvälineissä on kerrottu, että Hongkongiin lähetettyjen kansan vapautusarmeijan (PLA) sotilaiden määrä on kasvussa. PLA:n sotilaita alettiin komentaa Kowloonin kasarmialueelle marraskuussa. Sitten joukkoja on lähetetty poistamaan barrikadeja ja jätteitä, joita oli levitelty liikenneväylille levottomuuksien aikana. Perustuslain mukaan Hongkongin hallitus voi pyytää PLA:lta apua katastrofitilanteiden hallintaa tai yleisen järjestyksen ylläpitämistä varten. Tässä tapauksessa ei kuitenkaan ole esitetty tällaista pyyntöä.

Korkeimman oikeuden todettua maskikiellon perustuslaillisen vastaiseksi Kiinan kansantasavallan lakiasioiden komitean puhemies totesi, että vain Kiinan kansankongressin

² Hongkong on perustanut vihreiden joukkovelkakirjojen ohjelman, jonka kokonaisarvo on jopa 100 miljardia Hongkongin dollaria (11,5 miljardia euroa). Toukokuussa Hongkongin rahapoliittinen viranomainen (HKMA) julkisti myös toimenpidepaketin, jonka avulla tuetaan ja edistetään vihreän rahoituksen kehittämistä Hongkongissa.

pysyvä komitea voi arvioida Hongkongin lakien yhteensopivuuden perustuslain kanssa. Hongkongin asianajajayhdistys totesi antamassaan lausunnossa, että tämä näkemys oli oikeudellisesti väärin, että Hongkongin tuomioistuimet olivat aiemmin torjuneet perustuslain vastaiset lait ja että väite, jonka mukaan Hongkongin tuomioistuimet eivät voi arvioida Hongkongin lakien perustuslaillisuutta, rajoittaa näille tuomioistuimille aina kuuluneen tuomiovallan käyttöä, mikä on vastoin perustuslakia.

Poliittinen levottomuus on kasvattanut Hongkongin yritysyhteisöön kohdistuvaa painetta poliittisen kartan molemmilta laidoilta. Joidenkin Hongkongissa toimivien yritysten työntekijöitä on rangaistu erilaisilla toimenpiteillä, kuten irtisanomisilla, osallistumisesta mielenosoituksiin ja mielenilmauksiin sekä mielenilmauksia tukevien kommenttien julkaisemisesta sosiaalisessa mediassa. Yrityksiin on kohdistunut paineita, minkä johdosta yritysjohtajia on irtisanoutunut julkisesti ja heidän on täytynyt esittää julkisia anteeksipyyntöjä työntekijöidensä poliittisista näkemyksistä ja toimista. Kiina-myönteisinä pidetyt yritykset ovat myös olleet laajalti mielenilmauksia kannattavien tahojen kohteina. Tämä on tarkoittanut joissakin tapauksissa boikotteja, mutta noihin yrityksiin on kohdistettu myös väkivaltaa ja niiden toimitiloissa on tehty ilkivaltaa.

Vuonna 2019 Hongkong oli edelleen **Manner-Kiinan pääasiallinen kauppakeskus** ja Manner-Kiina oli edelleen Hongkongin tärkein kauppakumppani: Hongkongin viennistä 55 prosenttia kohdistui Manner-Kiinaan ja 47 prosenttia Hongkongin tuonnista oli peräisin Manner-Kiinasta. Hongkong oli Kiinan viidenneksi merkittävin kauppakumppani vuonna 2018 (Yhdysvaltain, EU:n, Japanin ja Korean jälkeen). Manner-Kiina (ja erityisesti Guangdongin maakunta) on edelleen tärkeä ulkoisen jalostuksen tukikohta Hongkongille.

Hongkong on myös pysynyt **Kiinan pääasiallisena offshore-rahoitus- ja investointikeskuksena**. Hongkong on Manner-Kiinan suurin suorien ulkomaisten sijoitusten lähde, sillä sen osuus Manner-Kiinan kaikista suorista ulkomaisista sijoituksista oli (vuoden 2018 lopulla) 54 prosenttia. Hongkongin kaikista suorista ulkomaisista sijoituksista 65 prosenttia suuntautui Manner-Kiinaan. Manner-Kiina oli vuorostaan Hongkongille suurin suorien ulkomaisten sijoitusten lähde (vuonna 2017 Manner-Kiinan osuus kaikista Hongkongiin tehdyistä suorista ulkomaisista sijoituksista oli 25,5 prosenttia)³. Vuoden 2019 lopulla kaikkiaan 1 241 Manner-Kiinaan sijoittautunutta yritystä oli listautuneena Hongkongin pörssiin. Niiden osuus oli 51 prosenttia kaikista 2 449:stä Hongkongissa listautuneesta yrityksestä mutta 73 prosenttia listattujen yritysten kokonaismarkkina-arvosta. Vuoden 2018 lopulla Hongkongin pörssiin oli listautuneena 1 146 Manner-Kiinaan sijoittautunutta yritystä. Niiden osuus oli 50 prosenttia kaikista 2 315:stä Hongkongissa listautuneesta yrityksestä mutta 68 prosenttia listattujen yritysten kokonaismarkkina-arvosta. Hongkongin ja Manner-Kiinan pääomamarkkinat ovat yhteydessä toisiinsa Hongkongin pörssin sekä Shanghaiin ja Shenzhenin pörssit yhdistävän **Stock Connect -järjestelmän** ja joukkolainamarkkinoita koskevan, vastavuoroisen markkinoillepääsyn takaavan **Bond Connect -järjestelmän** kautta.

Vuoden 2019 aikana Hongkong ja Manner-Kiina edistivät edelleen suhteitaan **Kiinan ja Hongkongin välisen kattavan kumppanuussopimuksen** (CEPA) puitteissa. Marraskuussa sopimuspuolet sopivat CEPA:n muuttamisesta palvelukaupan osalta. Sopimukseen sisällytettiin lisätoimenpiteitä markkinoiden vapauttamiseksi esimerkiksi rahoitus- ja lakiasiainalpalvelujen, rakentamisen, insinööripalvelujen, testaus- ja sertifiointipalvelujen, viihteen sekä matkailupalvelujen alalla. Muutoksen on määrä tulla voimaan kesäkuussa 2020.

³ <https://www.tid.gov.hk/english/aboutus/publications/factsheet/china.html>

Pitkään odotettu **Guangdongin, Hongkongin ja Macaon lahden suuraluetta (Guangdong-Hong Kong-Macao Greater Bay Area, GBA)** koskeva suunnitelma julkaistiin helmikuussa 2019. Hongkong nimettiin yhdeksi alueen neljästä pääkaupungista (Shenzenin, Guangzhoun ja Macaon ohella). Hongkongille annettiin avainasema suuralueen kehittämisessä esimerkiksi ammatillisten palvelujen (kuten rahoituspalvelujen) alalla sekä globaalina renminbimääräisten liiketoimien offshore-keskuksena. Suunnitelman julkaisun jälkeen on ilmoitettu erilaisista toimenpiteistä, joista voidaan mainita esimerkiksi yhteistyön vahvistaminen teollis- ja tekijänoikeuksien alalla, tullialalla sekä hongkongilaisten asumisen, työskentelyn ja tieteellisen tutkimuksen toteuttamisen helpottaminen suuralueella. Levottomuuksien takia Hongkongissa ollaan kuitenkin yhä enenevässä määrin huolissaan siitä, että Hongkongin asema suuralueella saattaa heikentyä muiden mukana olevien kaupunkien eduksi.

EU:n ja Hongkongin kahdenväliset suhteet ja yhteistyö vuonna 2019

Kolmastoista EU:n ja Hongkongin välinen rakenteellinen vuoropuhelu pidettiin Hongkongissa 28. marraskuuta 2019. Vuoropuhelu antoi tilaisuuden keskustella yhteistyöstä lukuisilla aloilla, joita ovat muun muassa kahdenvälinen kauppa, WTO:n uudistus, rahoituspalvelut, sijoitukset, hankinnat, tulliasiat, innovointi ja teknologia sekä ihmiskauppa.

Hongkongin erityishallintoalueen vuonna 2019 toteuttaman tutkimuksen mukaan yli 2 300 EU:n yhtiötä on perustanut yrityksen Hongkongiin ja niistä yli puolilla on alueellinen pääkonttori tai aluetoimisto Hongkongissa. EU:n yrityksiä toimii hyvin monilla aloilla. Pääasiallisia toimialoja ovat rahoitus- ja yrityspalvelut, kauppa, logistiikka, vähittäiskauppa, elintarvike- ja juomateollisuus sekä rakentaminen.

Vuonna 2019 Hongkong oli EU:n 18. suurin kauppakumppani tavarakaupassa ja EU:n 9. suurin kauppakumppani Aasiassa. Kaupankäynnin arvo oli yhteensä 48 miljardia euroa (3,4 prosenttia kasvua edellisvuoteen verrattuna). EU:n tavaravienti Hongkongiin kohosi 36,7 miljardiin euroon, kun taas tuonti Hongkongista EU:hun oli 11,3 miljardia euroa. Näin ollen EU:n viennin ylijäämä oli 25,4 miljardia euroa (EU:n neljänneksi suurin kahdenvälisen kaupan ylijäämä). EU säilytti myös asemansa Hongkongin toiseksi suurimpana kauppakumppanina Manner-Kiinan jälkeen. EU oli vuoden aikana Hongkongin toiseksi suurin vientikohde ja kolmanneksi suurin tuoja.

Hongkong pysyi Manner-Kiinan ja EU:n välisen kaupankäynnin tärkeänä kauttakulkupaikkana. Vuonna 2018 yli 10 miljardia euroa EU:n viennistä Manner-Kiinaan kulki Hongkongin kautta, kun taas Manner-Kiinasta peräisin olevien tavaroiden jälleenvienti Hongkongin kautta EU:hun oli arvoltaan yli 35 miljardia euroa.

Hongkong oli edelleen EU:n viidenneksi tärkein palvelualan kauppakumppani Aasiassa Kiinan, Singaporen, Japanin ja Intian jälkeen. Vuonna 2018 (viimeisin vuosi, jolta tiedot ovat saatavilla) kahdenvälisen palvelukaupan arvo oli 29,3 miljardia euroa (8,7 prosenttia edellistä vuotta enemmän). EU:n palvelutuonti Hongkongista kasvoi 14,8 miljardiin euroon ja EU:n palveluvienti Hongkongiin kasvoi 14,5 miljardiin euroon, mikä tarkoittaa EU:lle hienoista 325 miljoonan euron alijäämää.

EU:n ja Hongkongin kahdenväliset **sijoitukset** pysyivät erittäin merkittävinä. Hongkongia koskevat tilastot osoittavat, että offshore-keskuksia lukuun ottamatta EU on Hongkongin toiseksi suurin ulkomainen sijoittaja. Hongkongissa toimi yli 2 300 EU:n yritystä ja EU:n sijoitusten kokonaisarvo oli 136,2 miljardia euroa eli 8,2 prosenttia suorien ulkomaisten sijoitusten kokonaismäärästä vuoden 2018 lopussa (viimeisimmät saatavilla olevat luvut). Hongkongin EU:hun tekemien suorien ulkomaisten sijoitusten kokonaismäärä oli

vuoden 2018 lopussa 168 miljardia euroa. Näin ollen Hongkong on EU:lle merkittävä suorien ulkomaisten sijoitusten lähde.

Hongkongin merkittävä asema investointisuhteissa EU:n kanssa johtuu osittain siitä, että huomattava osuus Hongkongista peräisin olevina suorina ulkomaisina sijoituksina kirjatusta sijoituksista on tosiasiassa peräisin Manner-Kiinasta. Hongkongin kaupankäynnin kehittämisen neuvoston mukaan yli 60 prosenttia Kiinasta peräisin olevista sijoituksista suuntautuu Hongkongiin tai ohjataan sen kautta. Vastaavasti merkittävä osa EU:n suorista ulkomaisista sijoituksista Kiinaan kulkee Hongkongin kautta. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että Hongkongissa on laadukkaita palveluntarjoajia ja ennakoitavissa oleva sääntely-ympäristö. Lisäksi siellä noudatetaan oikeusvaltioperiaatetta.

Vuoden aikana EU ja Hongkong jatkoivat yhteistyötä **tullialalla** henkistä omaisuutta koskevasta keskeisestä kehiksestä rahoitettavan teollis- ja tekijänoikeuksien suojelun parantamista koskevan toimintasuunnitelman puitteissa. Vuonna 2019 toimintasuunnitelma ulotettiin koskemaan myös EU:n merisatamia jälleenlaivausta koskevan yhteistyön ja yhteisen valvonnan osalta. EU:n ja Hongkongin teollis- ja tekijänoikeuksia tarkastelevan työryhmän kokous pidettiin Hongkongissa maaliskuussa, ja EU:n ja Hongkongin tulliyhteistyösekakomitean 11. kokous pidettiin Brysselissä heinäkuussa. Erinomaisesta yhteistyöstä huolimatta Hongkongista tuotiin edelleen arvossa mitattuna toiseksi eniten teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavia tuotteita EU:hun, vaikka kyseisiä tuotteita ei ole edes valmistettu siellä. Osapuolet pohtivat, miten asiaan voitaisi puuttua paremmin ja miten alalla tehtävää yhteistyötä voitaisiin tehostaa.

Hongkongin viranomaiset julkaisivat kaksi uutta rahoitushakemuspyyntöä erityishallintoalueelta peräisin olevien **Horisontti 2020** - ohjelmaan osallistuvien toimijoiden tukemiseksi. EU ja Hongkong päättivät jäsenneilyn vuoropuhelun yhteydessä tutkia mahdollisuutta laajentaa Horisontti 2020 - ohjelmaa ja joitakin muita toimia koskevaa Hongkongin yhteisrahoitusmekanismia siten, että se kattaisi myös yksityisen sektorin.

Verotusalan yhteistyöstä voidaan mainita, että Hongkong muutti helmikuussa 2019 kahta jäljellä olevaa menettelyä, jotka koskevat offshore-varoja ja yksityisiä offshore-pääomarahastoja, ottaakseen huomioon EU:n huolenaiheet näiden menettelyjen erotteluun tähtäävistä ominaisuuksista. Tämän seurauksena EU:n neuvosto katsoi maaliskuussa 2019, että Hongkong on toiminut hyvää verohallintoa koskevien sitoumustensa mukaisesti.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen toimintaryhmä (FATF) antoi syyskuussa 2019 Hongkongia koskevan keskinäisen arviointiraportin, jossa käsiteltiin **rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa**⁴. Hongkongin lainkäyttöalueella perustetaan huomattavan paljon yrityksiä. Hongkong päivitti hiljattain järjestelmänsä varmistaakseen, että yritykset keräävät tosiallisten omistajien ja edunsaajien tiedot ja säilyttävät kyseiset tiedot toimitiloissaan. Nämä uudet toimenpiteet eivät vielä ole osoittautuneet täysin tehokkaiksi. Hongkongin pitäisi myös toteuttaa lisätoimia sen varmistamiseksi, että tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tiedot ovat ajantasaisia ja nopeammin saatavilla myös oikeudellisten järjestelyjen yhteydessä.

⁴ <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/MER-Hong-Kong-China-2019.pdf>

EU ja Hongkong jatkoivat yhteistyötä lisätäkseen **ihmisten välisiä yhteyksiä** etenkin tutkimuksen, akateemisen yhteistyön, opiskelijoiden liikkuvuuden ja kulttuurin aloilla sekä luovilla aloilla.

EU:n Hongkongin-edustusto toteutti hyvin monenlaisia toimia kulttuurin, talouden ja julkisen diplomatian aloilla, usein yhdessä EU:n jäsenvaltioiden ja niiden kulttuuri-instituuttien kanssa. Vuoden kohokohtiin lukeutuivat EU:n elokuvafestivaali, EU:n kielten teemapäivä, Hongkongin kirjamessut, osallistuminen Hongkongin vuotuisen hlbt-henkilöiden Pride-kulkueeseen, kertakäyttömuoveja käsitellyt työpaja, kumppanuus kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön (IOM) kanssa siirtolaisuutta käsittelevän kansainvälisen filmifestivaalin järjestelyissä, ihmiskaupan torjuntaa koskeva EU:n ja Hongkongin yhteinen työpaja sekä ulkomaisten kotityöntekijöiden oikeuksiin keskittyvä elokuvanäytös ja paneelikeskustelu. EU:n edustusto tapasi säännöllisesti hallituksen virkamiehiä, lainsäätäjiä sekä tiedemaailman ja kansalaisyhteiskunnan edustajia.